

Asia: VN/1227/2024

Hallituksen esitys jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Osaamistiedot

Onko ehdotettu laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Sivistysala ry (Sivista) pitää ehdotettua lakia valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta selkeänä. Sivista katsoo kuitenkin, että palvelun suhde muihin oppimis- ja osaamistietoja keräävien palveluihin jää esityksessä epäselväksi. Nyt kokonaisuus on päällekkäinen sekä monimutkainen. Esimerkiksi esityksessä mainitaan Opin.fi, mutta eri palveluiden yhteys toisiinsa jää avoimeksi. Sivista esittää, että päällekkäisyyksien välttämiseksi Opin.fi tulisi saada valmiiksi ja palveluiden käyttöönotolle korkeakouluissa annetaan siirtymäaikaa. Yhtä aikaa JOD-palvelukokonaisuuden kehityksen kanssa on käynnissä korkeakoulujen yhteinen Digivisio 2030 -hanke (Digivisio), joka tulee huomioida käyttöönotossa.

Onko teillä huomioita osaamistietojen hyödyntämismahdollisuuksista ja reunaehdoista pykälissä 7 ja 8?

Sivistan näkökulmasta on hyvä, että pykälässä 7 tietoaineistoista ja tietojen luovuttamisesta ehdotetaan, että osaamistietovarannon tietoja voidaan käyttää sivistysalan ja koulutuksen järjestäjien toiminnan kehittämiseen opetuksen, koulutuksen, osaamisen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin, ohjauksen ja suunnittelun edistämiseksi.

Ehdotus edistää suomalaisen koulutusjärjestelmän kehittämistä ja lisää Opetushallituksen jakamia tietovarantoja poliittisen päätöksenteon sekä tutkimustoiminnan tueksi. Sivistan näkökulmasta tietojen käyttäminen koulutuksen, tutkimuksen, ja tilastoinnin tukena antaa uusia mahdollisuuksia jatkuvan oppimisen kehittämiseksi. Myös ehdotus tietojen luovuttamisesta anonymisoituna varmistaa tietosuojan.

Sivistan mielestä on hyvä, että käyttäjän tulee antaa suostumus henkilötietojen keräämisestä vapaaehtoisesti, nimenomaisesti ja tietoisena käyttötarkoituksista, sekä sitä, että suostumus pitää antaa itse, eikä viranomaismenettelyllä, jotta vapaaehtoisuuden periaate säilyy.

Muita huomioita ehdotetusta osaamistietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Sivistan näkökulmasta olisi aiheellista selvittää, voisiko yksilö siirtää omia tietojaan myös kaupallisten yksityisten toimijoiden osaamisprofiileihin oman työllistymisensä edistämiseksi tai muihin palveluihin, esimerkiksi tutkijaprofiiliin tiedejatutkimus.fi-sivustolla. Osaamistietovarannon kehittämisessä tulee huomioida tekoälyyn liittyvät vaatimukset ja siihen liittyvä vasta kehitteillä olevat normit ja lainsäädäntö.

Lakiesityksessä tulisi varmistaa, että tietojen siirtäminen eri palveluiden välillä on laajasti mahdollista ja avointa. Tämän lisäksi tulisi määritellä, miten tietojen siirto käytännössä toteutetaan ja miten varmistetaan, että tiedot ovat ajantasaisia ja oikeellisia.

Koulutustarjonnan tiedot

Onko opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotettu luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Sivista näkee, että opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotettu luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta on selkeä. Kuitenkin "tutkintojen osat" -terminologian määrittely on epäselvä. Tämä jättää tulkinnanvaraa esimerkiksi siitä, mitä tietoja korkeakoulujen tulisi tallentaa tietovarantoon.

Onko palveluun sisällytettävä, pykälien 22 b ja 22 c mukainen koulutustarjonta tarkoituksenmukainen?

Sivista arvioi, että ehdotettujen pykälien mukainen koulutustarjonta on tarkoituksenmukainen ja perusteltu. Luonnos koulutustarjonnasta kattaa hyvin sekä pakollisen koulutustarjonnan että vapaaehtoisesti tallennettavan koulutustarjonnan, mikä edesauttaa yksilöiden mahdollisuuksia tarkastella omaa osaamistaan ja parantaa heidän mahdollisuuksiaan esitellä omaa osaamista työmarkkinoilla. Esityluonnos tarjoaa myös hyvät mahdollisuudet kohdennettujen suositusten tekemiseen Osaamispolku-palvelussa. Sivista pyytää selventämään "tutkinnon osien" osalta määrittelyä lainsäädännössä.

Muita huomioita ehdotetusta koulutustarjonnan tietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Sivista huomauttaa, että uudistuksessa on otettava huomioon, ettei koulutuksen järjestäjille tule uusia velvoitteita tai päällekkäistä järjestelmätyötä tietojen syöttämiseen. On tärkeää, että sivistysalan ja oppilaitosten hallinnollista taakkaa ei lisätä, vaan helpotetaan. Siksi tiedonsiirron automatisointiin ja kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota. Sivistan mukaan tiedonsiirron pitää

tapahtua mahdollisimman ketterästi ilman manuaalista työtä. Mahdollisesti samanaikaisesti ylläpidettävien rekisterijärjestelmien osalta on varmistettava eri järjestelmien yhteensopivuus, mikä edellyttää myös resursointia. Tietovarantojen tietojen tallentamiseen tulisi tarjota tukea ja ohjeistusta opetuksen ja koulutuksen järjestäjille.

Lisäksi Sivista pitää tärkeänä, että tietovarannon kautta voidaan "markkinoida" myös esimerkiksi erityistä tukea tarvitseville ja muille jatkuvassa oppimisessa aliedustetuille ryhmille koulutusta ja opintoja, joita esimerkiksi vapaa sivistystyö laajasti tarjoaa.

Muita huomioita

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Lainsäädännössä ei arvioida uudistuksen vaikutuksia oppilaitosten työskentelyyn. Osa ehdotuksista saattaa lisätä esimerkiksi sellaisten oppilaitosten hallinnollista taakkaa, joilla ei ole velvoitetta omien koulutustensa rekisteröinnille. Sivistysala esittää, että lainsäädäntöuudistuksessa huomioidaan myös mahdolliset vaikutusten oppilaitoksiin.

Sandroos Aleksi

Sivistysala ry - Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Alexi Sandroos, asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen

aleksi.sandroos@sivista.fi, puh. +358400826363